

УДК 633.88:631.53.01

Сухар С. В.*ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут», вул. Шевченка, 10, м. Ніжин, Чернігівська обл., e-mail: Rahun-100@mail.ru*

ВПЛИВ МАСИ 1000 НАСІНИН НА НАСІННЕВУ ПРОДУКТИВНІСТЬ З ОДНІЄЇ РОСЛИНИ В СОРТІВ НАГІДОК ЛІКАРСЬКИХ

Урожайні властивості насіння характеризуються його здатністю давати врожай, розмір якого визначається спадковістю, позитивною модифікаційною мінливістю, що виникає під впливом умов вирощування. Різне насіння одного генотипу (сорт), вирощене в різних умовах, в наступному поколінні в однакових умовах вирощування може дати різний урожай. Вони використовують в насіннізнавстві. Насіння з високою категорією сортової чистоти, високими посівними якостями та урожайними властивостями за відповідної агротехніки забезпечує отримання високих урожаїв. За використання насіння як посівного матеріалу враховують його посівні якості, що характеризуються сукупністю властивостей насіння, що характеризують ступінь їх придатності для сівби (чистота, енергія проростання і схожість, сила росту й життєздатність, відсутність шкідників та хвороб).

Умови вирощування рослин мають певний вплив на якість насіння: формується різноякісне, але при цьому генотиповість рослин у потомстві залишається. Під різноякісністю розглядають різницю між насінням за морфологічними ознаками, біохімічним складом, фізіологічним станом, здатністю прорости та забезпечувати відповідну продуктивність рослин в потомстві. Вчені виділяють три типи різноякісності насіння: екологічну, матрикульну та генетичну. Екологічна різноякісність виникає в результаті взаємодії рослин і насіння з екологічним середовищем. Різноякісність цього типу не є спадковою, проте у формуванні біологічних властивостей насіння різного місцезнаходження насіння на материнській рослині, що призводить до різного режиму їх живлення та різного впливу материнської рослини.

Генетична різноякісність – результат з'єднання спадковості батьківських форм. Хоча за даних умов зберігається загальний тип спадковості (сортові ознаки), проте кожна насінина має відмінності, зумовлені статевим процесом. На неї можуть спричиняти також вплив мутагенні фактори. Різноякісність насіння може бути позитивною чи негативною з точки зору оцінки їх біологічних властивостей, тому необхідно виявляти чинники, що сприяють розвитку позитивної різноякісності насіння, а також виключати ті з них, які зумовлюють негативну різноякісність.

Дослідження проводилися на дослідному полі ННДЦ Білоцерківського національного аграрного університету (м. Біла Церква Київської області) впродовж 2013–2014 рр. Об'єктом досліджень були рослини нагідок лікарських сортів: 'Кальта', 'Ржик', 'Махровая 2000' та 'Наталія'.

Маса 1000 насінин є дуже важливим показником не лише для нагідок лікарських, але й для всіх культурних рослин. Саме тому в своїх дослідженнях ми визначали вплив цього показника на насінневу продуктивність з однієї рослини. Встановлено, що в середньому за два роки, на варіанті з масою 1000 насінин 7–9 г насіннева продуктивність становила: у 'Кальта' – 5,3 г, 'Ржик' – 5,1 г, 'Махровая 2000' – 10,2 г, 'Наталія' – 11,4 г. За маси 1000 насінин 10–12 г кращий результат показав сорт 'Махровая 2000' – 15,4 г з 1 рослини, а найменший 'Ржик' – 7,9 г з 1 рослини. Щодо маси 1000 насінин 13–15 г, то найменший показник було отримано в сорту 'Ржик' – 8,0 г з 1 рослини, найбільші показники були відмічені у сорту 'Махровая 2000' – 15,6 г.

Отже, в результаті проведених нами досліджень встановлено, що показник насінневої продуктивності рослин нагідок лікарських покращується за сівби насінням з більшою масою 1000 насінин.